

Plåtarbeten

Plåtarbeten i samband med puts

Beslag och avtäckningar av plåt har till uppgift att skydda underliggande byggnadsdelar, täta mellan olika byggnadsdelar och material samt avleda vatten så att byggnadens stomme och fasad material inte skadas.

En grundförutsättning för en hållbar och vacker puts är att anslutande plåtbeslag utföres och underhålls på ett riktigt sätt.

Material- och utförandeföreskrifter för plåtarbeten återfinns i AMA Hus 08. Råd och anvisningar finns i AMA Hus 08. Observera att AMA Hus 08 ofta anger minimikrav. Det är en god idé att ha en marginal.

Tak

Gör ordentliga undersökningar och planera för att samutnyttja fasadställningarna vid åtgärder på taket. Alltför många putsfasader – även nya eller nyrenoverade – har förstörts av brister i funktionen hos ovanförliggande tak och avvattningsystem. Hela taket kan fordra studier då vatten och fukt inte enbart kommer från läckage genom yttertak (med tak avses allt ovanför det översta inredda utrymmets innertak).

Problem med smältvatten och isbildning kan kräva en total översyn och påverka putsarbetena. Det är vid renovering viktigt att få reda på samtliga orsaker till fuktskador innan man kan eliminera verkningarna.

Plåtmaterial

Olika plåtmaterial har olika egenskaper. Inte minst vid putsade fasader måste man ta hänsyn till detta. Olika material kan heller inte kombineras utan vidare.

M1 Metalliserad stålplåt

Stålplåt förses med ett metallskikt som anodiskt korrosionsskydd. Två typer finns – zink och zink/aluminium, sk Aluzink. De används i princip på samma sätt, men Aluzink har vissa begränsningar: den är svår att löda, ska inte kombineras med bly, måste skyddas mot färsk betong eller puts, ska inte gjutas in och är begränsat falsbar.

Förzinkad stålplåt målas antingen på byggplatsen eller är industriellt ytbelagd. Den obelagda plåten, som byggplatsmålas, används vid reparationer, av antikvariska skäl eller vid anpassning till anslutande

material och speciella kulörkrav. Belagd plåt kan även användas som grund för byggplatsmålning under vissa förutsättningar.

OBS!

Även plåtens baksida ska vara målad/belagd – eftersom man inte kommer åt att underhålla den.

Temperaturrelserna är måttliga.

M2 Rostfri stålplåt

Rostfritt används i två kvaliteter; SS 2343 och SS2333 – den senare har begränsningar i användandet. Rinande vatten kan föra med sig järn från andra delar av en byggnad och bilda sk fremdrost på det "rostfria" stålet.

Temperaturrelserna är relativt stora.

M3 Aluminiumplåt

Aluminium ska isoleras från underlaget genom mellanlägg, målning eller beläggning. Aluminium målas, ytbeläggs eller anodiseras av estetiska och/eller korrosionsskäl. Alla plåtarbeten ska skyddas mot brukstänk, särskilt aluminiumplåt. Anodiserad aluminium får snabbt bestående skador av bruk.

Temperaturrelserna är stora.

M4 Kopparplåt

Vatten från koppar grönfärgar och materialet kan vara olämpligt på ljusa fasader. Koppar detaljer kräver därför särskild omsorg för att man ska undvika missfärgningar. Vattnet är även korrosivt för tex stål, aluminium och zink. Även koppar kan i vissa fall ta skada av vatten som rinner från ovanförliggande ytor.

Temperaturrelserna är relativt stora.

M5 Blyplåt och M6 Zinkplåt

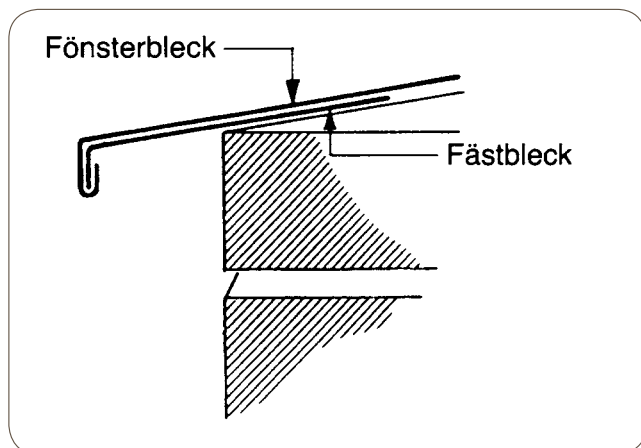
Materialen är ovanliga i Sverige. De kan i samband med puts kräva speciella åtgärder.

Sammanfogning och infästning

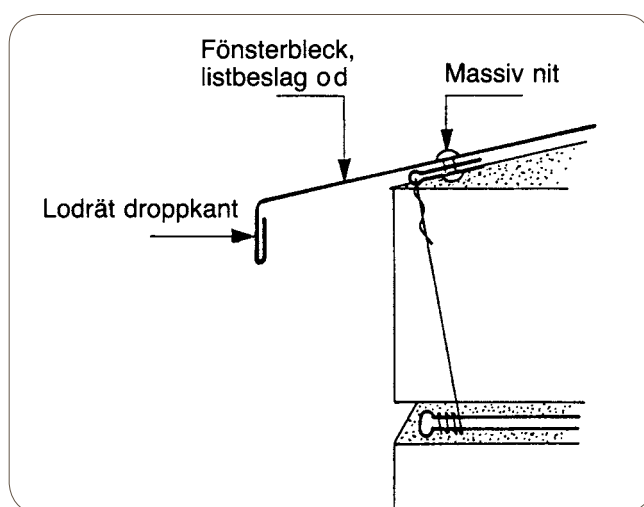
Plåtbeslag ska falsas. Slusskarv ska inte användas då den inte ger tillfredsställande täthet. För att begränsa plåtarnas temperaturrörelser och undvika sprickbildning vid anslutning till puts ska plåtarnas längd begränsas, tex till 2 resp 1 m (beroende på material).

Spika inte genom plåten. Då finns risk att vatten tränger in genom spikhålen. Använd istället fästbleck eller klammer som falsas samman med beslaget. Gavlar, hörn, svängda falsar etc ska tas upp med hela veck. Felaktiga klipp i falsar ger läckage.

Underlag

Fönsterbleck, listbeslag etc ska ha underlag. Det kan utgöras av tex bruksavjämning, trä, plywood eller dyl och ska, förutom att ge stöd, medge infästning. Hållsten, tjocka bruksavjämningar och utputsade lister ger dålig infästning med plugg. Lutningen ska vara minst 1:8 (7,5°) - gärna 1:4 eller mer. Smuts etc samlas på flacka bleck och syns väl på ljusa plåtkulörer.

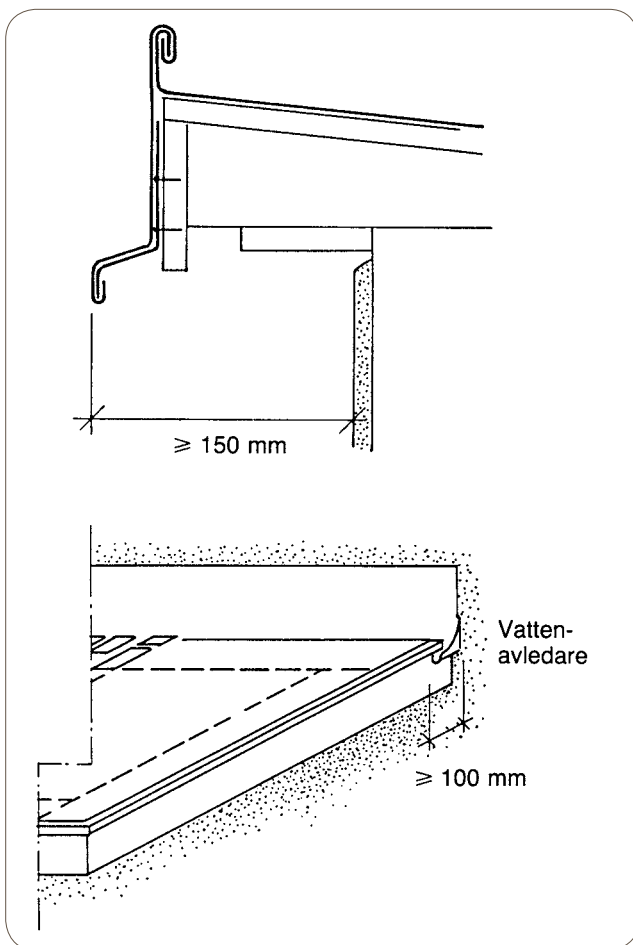
Språng

Plåtbeslag avslutas som regel med ett språng på minst 40 mm utanför fasaden. Plåtbeslag vid språng utföres alltid med enkelt omslag och lodrät droppkant. Omslag ska vara omvikta till minst 170°.

Fönsterbleck och listbeslag med en anläggningsbredd på större än 40 mm utanför karm fästs i framkant med trådklamrar, fästbleck eller kontinuerligt fästbleck. Vid tak på högre byggnad bör utsprånget ökas till ≥ 150 mm.

Språng som ansluter till vägg, tex balkong, listbeslag eller fönsterbleck, ska ha avledare som för ut vatten från putsen. Vid fasader, målade med kalkfärg av mättade kulörer, kan utan eroderas av väder och vind. I skyddade lägen, tex under fönsterbleck, sker detta i mindre omfattning och där bildas "gardiner". Under vissa förutsättningar kan språnget minskas för att motverka detta. Nedsmutsning av fasader kan ske på motsvarande sätt.

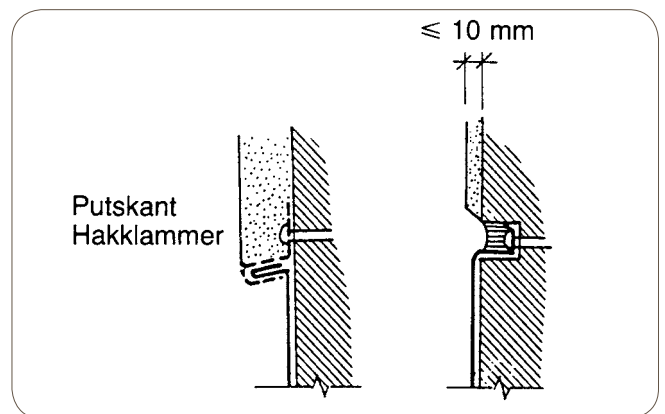
På äldre byggnader får man vara uppmärksam om väggen lutar inåt längst upp eller är ojämn så att bleck hamnar utanför lodlinjen genom yttersta ytan. Detta kan även innebära ojämn nedsmutsning/avtvättning. Särskilt på en vitkalkad fasad med kopparbleck fordras stor marginal.

Putskant

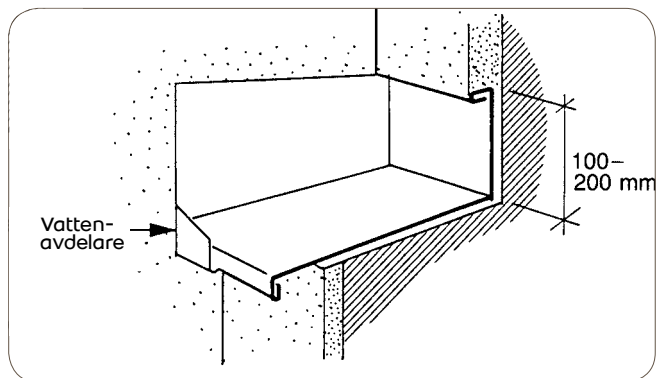
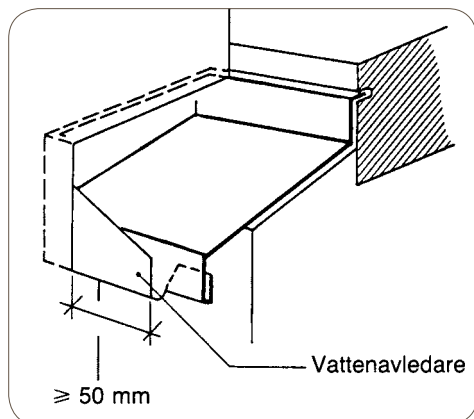
Anslutande plåtkanter på fönsterbleck, stånskivor, stänkebleck på listbeslag, skyddsbeslag o dyl utförs med putskant.

Putskanten förhindrar sprickbildning i putsen orsakad av plåtens temperaturrörelser. Putskant utförs med omslag och ges sådan bredd att färdigt puts-skikt kommer att ligga ca 2 mm utanför putskanten och luta något nedåt. Vid tunnputs avslutas och fästs stånskiva och stänkebleck med hake i fog som tätas med fogmassa.

Listbeslag

Listbeslag utföres med 100-200 mm stänkleck beroende på plåttäckningens bredd. Listbeslag, som i hela sin bredd ansluter till vägg, utföres med gavel med putskant och avledare som leder ut vatten minst 50 mm från den anslutande väggen.

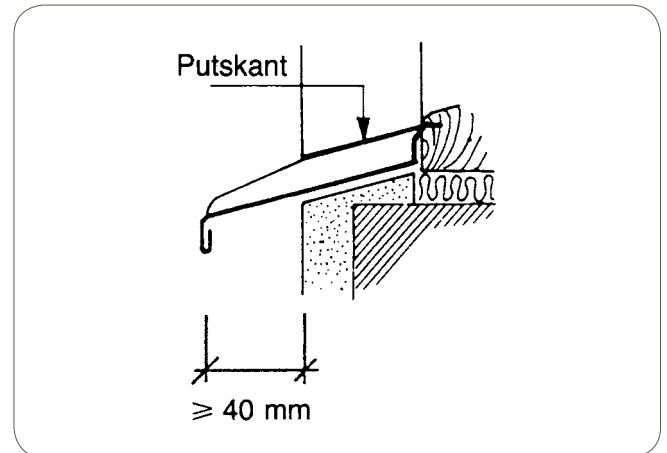

Fönsterbleck

Anslutning av fönsterbleck till karm ska vara tät. Då både fönster och bleck oftast är färdigbehandlade fordras tex en smalfogmassa för att få tätt i spåret. Karmbottenstycken är ofta klena och ger litet utrymme för spikning.

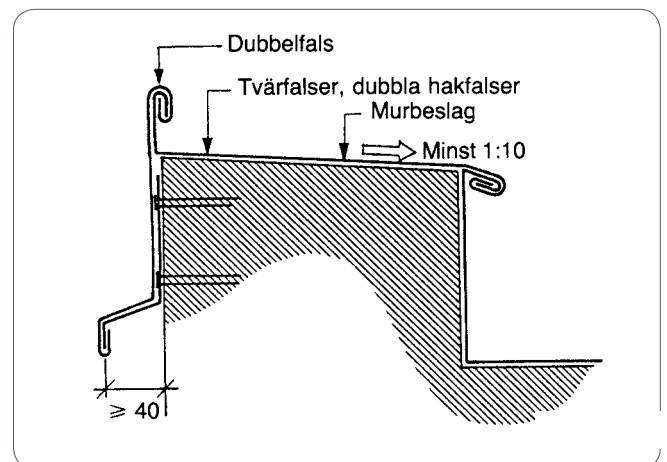
Uppbyggt fall får inte ta del av detta. Se till att infästningarna får rätt avstånd från början (c max 100 mm) då senare komplettering kan bli för mycket och orsaka att träet spricker. Karmspik eller skruv ska ha tätningsbricka. Vid smyggar utföres gavlar med putskant som lägges vågrät eller parallellt med bleckets lutning. Fönsterblecksgavel med anslutning till vägg ska ha avledare. Fria ändavslutningar på fönsterbleck vid entré-, butiks- och balkongdörrar utföres med runt eller fasat hörn.

Plastfönster är ibland av sådan konstruktion att det är svårt att beständigt fästa in och täta blecket.

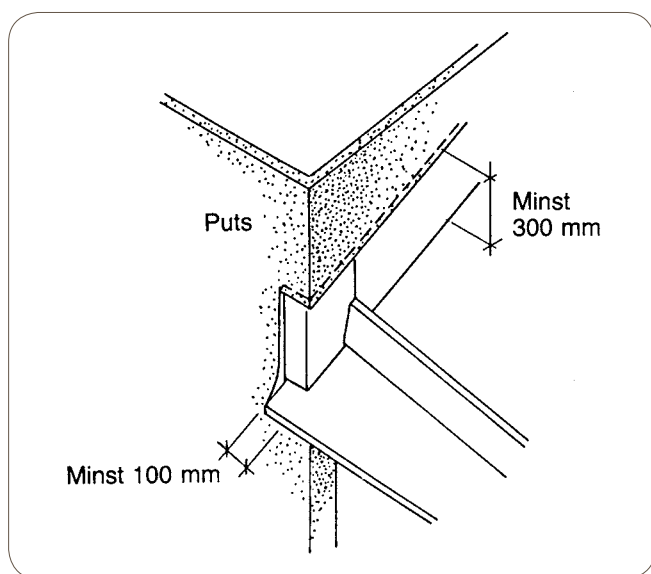

Häng- och ståndskivor

Hängskivor förses med minst 40 mm språng utanför färdig puts och avslutas med lodrät droppkant. Felaktiga krönbeslag ger ofta skador. Se till att få ordentligt fall på översidan – vid papptak även efter färdigt arbete. Om det är kallt när pappen läggs, särskilt om hörnet är skarpt, bildas en lätt "bulle" i framkanten som förtar en del av eller hela fallet.

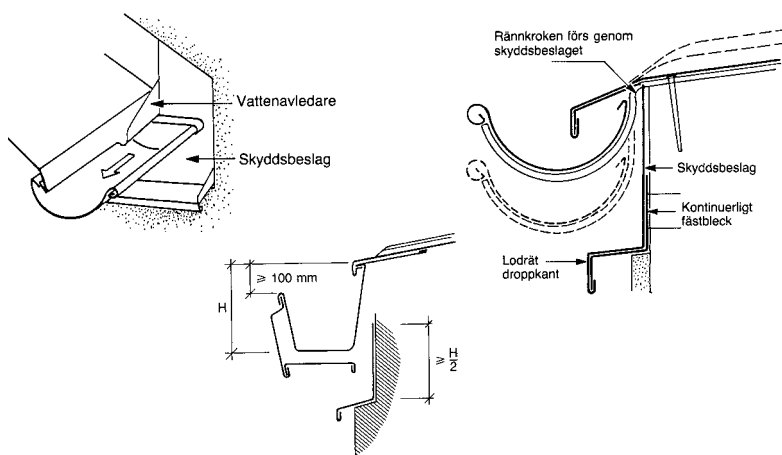
Enkla tvärfalsar är att föredra även vid papptäckning vid putsade fasader. Ståndskivor vid tak mot anslutande vägg, tex skärmtak, dras upp 300 mm på angränsande väggar och avslutas med putskant. Vid taksprång som ansluter till vägg dras ståndskivan runt vägghörn minst 100 mm och avslutas med putskant och avledare.

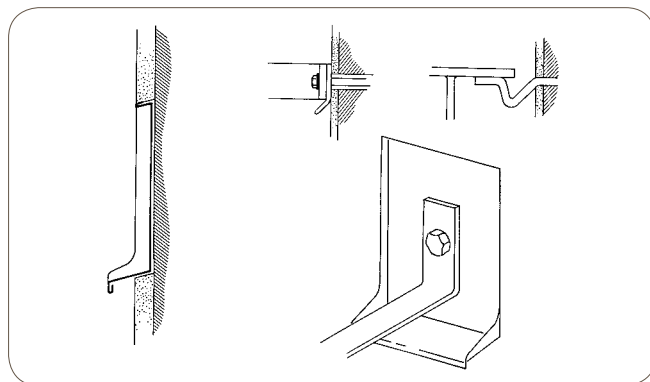
Skyddsbeslag

Gesimsrännor samt hängrännor vid tak utan taksprång förses med skyddsbeslag, som leder ut vatten från fasaden vid läckage eller överspolning i rännan. Skyddsbeslag anbringas även bakom gavlar som avslutas mot vägg.

Bakom tratt vid fotränna, vid utlopp genom vägg till stuprör, vid bräddavlopp, när stuprör ansluts till invändigt avlopp genom vägg, rör från skyddsrum och dyl anordnas eventuellt lokalt skyddsbeslag. På motsvarande sätt förses fästen till skyltar, elarmaturer, balkonger, stegar, räcken o dyl med skyddsbeslag så att vatten leds ut från fasaden.

Exempel på olika skyddsbeslag:

Stuprör

Stift till rörsvep ska ha fall från fasaden. Då risk för frostsprängning i rören föreligger vänds rören längdfalsar ut från fasaden.

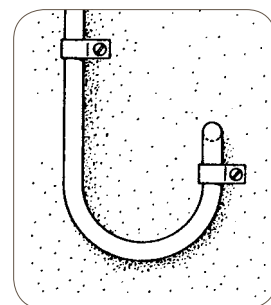
Vid utlopp genom vägg till utvändigt stuprör eller vid bräddavlopp monteras skyddsbeslag. Behåll gärna äldre modell på vattenkupa med sarg – inte bara ur kulturhistorisk synpunkt – de fungerar bättre.

Om elvärme monteras i avvattningsystemet ska man se till att det inte uppstår temperatursvackor någonstans eller att kabeln slutar för högt i rören – då förvärras problemen istället.

Se till att avvattningen blir åtkomlig och kan rensas på ett praktiskt sätt – och att det blir gjort! Eventuella silar ska vara lättskötta.

Stora träd som står nära en byggnad fyller avvattningen med barr, löv och frön. Rötter växer in i ledningarna osv. Även för putsfasader är det olämpligt med växter tätt inpå.

Fäste för åskledare ska även ha fall ut från fasaden. Om elkablar inte kan undvikas på fasaden ska de monteras enligt skiss:

Fasadrenovering

På äldre fasader med rik utsmyckning av lister, pilastrar och fönsteromfattningar saknar plåtbeslagen ofta putskanter. Putsen vilar direkt på plåtbeslagens vattenavledande yta. Skador på putsen genom vatteninträning mellan plåt och puts är därför inte ovanliga.

Att vid renovering av sådana fasader dra upp plåtbeslagens stänkleck till en höjd som från teknisk synpunkt anses önskvärd skulle förändra fasadens karaktär på ett olyckligt sätt. Man får i sådana fall ställa kravet på ett perfekt tekniskt utförande i relation till estetiska värderingar. I regel kan stänkleckens höjd minskas till 10–30 mm.

Underhåll

Bristande plåtunderhåll är en av de vanligaste orsakerna till putsskador. För att skydda putsen mot vatten- och frostsador, missfärgningar o dyl måste alla plåtarbeten regelbundet ses över. Kontrollera därför kontinuerligt och åtgärda omedelbart brister, särskilt med avseende på:

- Takets täthet.
- Täthet och vattenavledning i hängrännor och andra vattenavgångar från tak, balkonger, terrasser o dyl. Rensa ofta.
- Täthet och funktion i häng-, stånd- och gavelskivor.
- Plåtens och fasaddetaljernas ytbehandling så att risk för rostfläckar på putsen undviks.
- Funktionerna på eventuell elvärme.

Saint-Gobain Sweden AB

Box 415, Norra Malmvägen 76, 191 24 Sollentuna
Telefon: 08-625 61 00, Fax: 08-625 61 80
Webbplats: www.weber.se

